

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

С.В. Дворкін

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи з курсу

«Організація та управління на підприємствах ЖКГ»

(для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203,
8.092203 – «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод»)

Харків – ХНАМГ - 2009

Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Організація та управління на підприємствах ЖКГ» (для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203, 8.092203 – «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод»). / Укл. Дворкін С.В. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 14 с.

Укладач: С.В. Дворкін

Рецензент: В.І. Тітяєв

Рекомендовано до видання кафедрою міської і регіональної економіки,
протокол №7 від 12.03.2009 р.

Зміст

Вступ.....	4
1. Мета і завдання курсу.....	5
2. Тематичний план (розподіл часу за темами, формами і видами навчальної роботи).....	6
3. Зміст дисципліни.....	7
4. Тематика рефератів.....	9
5. Рекомендована література.....	10
6. Форми контролю.....	12
7. Критерії оцінювання.....	12

Вступ

Робота сучасного інженера неможлива без знання основ економіки й менеджменту. Така вимога сформована, насамперед, процесами, що відбуваються на ринку праці. Економічні знання стрімко розвиваються - це, звісно, ускладнює становище технічного спеціаліста, але примушує його постійно розвиватися. Психолого-педагогічний сенс формування уваги майбутніх інженерів полягає у специфіці економічної науки: тут одночасно присутні як гуманітарна, так і математична основи. Отже оволодіння знаннями такого роду значно розширює кругозір людини, вміння орієнтуватися в стрімкому потоці інформації. Глобалізаційні тенденції примушують бути уважними до економічної інформації, системно сприймати господарські процеси..

Вивчення мікроекономічних особливостей функціонування господарств у тісному зв'язку з управлінськими аспектами (те, що частково розглядається, наприклад, у курсі “Економіка та організація виробництва”) “взагалі” є сумнівним як з методичного, так і з наукового погляду. Суттєва специфіка галузі житлово-комунального господарства обумовлює особливості застосування тих чи інших загальноприйнятих економічних та управлінських методів, методик та прийомів. Наше завдання - сформувати у майбутнього технічного спеціаліста дійсно економічний спосіб мислення, що включає, згідно із сучасними тенденціями, стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві та увагу до питань управління якістю.

Вивченню організаційно-економічних особливостей ЖКГ, базових понять, методів фінансового, інвестиційного та інноваційного менеджменту та інших значущих аспектів економічної та управлінської діяльності на підприємствах ЖКГ і присвячено дисципліну “Організація та управління на підприємствах ЖКГ”.

До складу вивчення дисципліни входять лекційні й практичні заняття, розрахунково-графічна і самостійна робота студентів. Вивчення дисципліни здійснюється у 9 семестрі й завершується складанням іспиту.

1. Мета і завдання курсу

Основною метою викладання дисципліни „Організація та управління на підприємствах ЖКГ” є формування знань та навичок з основ організації та управління підприємствами житлово-комунального господарства в умовах ринкової економіки, організації планувальної діяльності, контролю та аналізу господарської діяльності, керування якістю та інноваційного розвитку підприємств ЖКГ.

Предметом вивчення дисципліни є процес функціонування підприємств житлово-комунального господарства в сучасних умовах з точки зору управлінської діяльності.

Змістовими модулями, що презентують дану дисципліну, є:

1. ЖКГ: структура, організація управління, мотивація праці.
2. Функції планування та контролю: загальні засади, галузеві особливості, фінансово-інвестиційний аспект.
3. Управління розвитком підприємства: якість та інновації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати :

- основні функції управління;
- структуру житлово-комунального господарства;
- особливості організації управління на підприємствах ЖКГ;
- відмінності різних теорій та методів мотивації праці;
- відмінності й особливості форм і систем оплати праці;
- методи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю;
- джерела фінансування інновацій, розуміти відмінності між ними;
- визначення та підходи до вимірювання якості на підприємствах ЖКГ;

вміти :

- розрізняти організаційні форми інноваційних підприємств;
- застосовувати методи визначення ефективності інвестицій;
- визначати суму оплати праці згідно з різними формами та системами оплати праці;
- застосовувати різні методи економічного аналізу;
- застосовувати методи аналізу для формування конкретних управлінських висновків, впроваджувати різні системи мотивації в конкретних виробничих та загальноекономічних умовах;
- планувати процес виробництва з урахуванням вимог виробників, споживачів.

2. Тематичний план

(розподіл часу за темами, формами й видами навчальної роботи)

Зміст навчальної дисципліни (теми, підтеми)	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1</i>			
1. ЖКГ: поняття, особливості та структура	4	2	9
2. Організація управління на підприємствах ЖКГ	2	2	12
3. Мотивація як функція управління	2	2	9
4. Організація оплати праці	2	2	9
<i>Змістовий модуль 2</i>			
5. Планування: поняття, особливості в ЖКГ	4	4	9
6. Основи фінансового менеджменту	6	6	6
7. Основи інвестиційного менеджменту	6	6	6
8. Контроль і аналіз на підприємствах ЖКГ	6	6	9
<i>Змістовий модуль 3</i>			
9. Управління інноваційною діяльністю	2	2	12
10. Управління якістю	2	4	9
Разом	36	36	90

3. Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1

ЖКГ: структура, організація управління, мотивація праці

1. ЖКГ: поняття, особливості й структура.

Поняття «міське господарство». Структура міського господарства. Місце житлово-комунального господарства в структурі міського господарства. Особливості міського господарства. Житлове господарство: основні функції, класифікація житлового фонду за формами власності. Сутність та функції управління.

2. Організація управління на підприємствах ЖКГ.

Особливості організації управління на підприємствах житлового господарства. Особливості організації управління на підприємствах комунального господарства. Особливості організації управління на підприємствах зовнішнього міського благоустрою.

3. Мотивація як функція управління.

Поняття мотивації і мотиву. Види й способи мотивації. Змістові теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації.

4. Організація оплати праці.

Форми й системи оплати праці. Особливості організації оплати праці на підприємствах ЖКГ.

Змістовий модуль 2

Функції планування та контролю: загальні засади, галузеві особливості, фінансово-інвестиційний аспект

5. Планування: поняття, особливості в ЖКГ

Сутність планування. Система планів підприємства. Бізнес-планування. Особливості планування на підприємствах водо-, тепло-, газопостачання та водовідведення. Планування діяльності підприємств міського електричного транспорту. Планування діяльності підприємств житлового господарства. Планування на підприємствах благоустрою.

6. Основи фінансового менеджменту

Доходи підприємств ЖКГ. Витрати підприємств ЖКГ. Класифікація витрат за економічними елементами та статтями калькуляції. Поняття та види фінансових результатів. Сутність і алгоритм розрахунку точки беззбитковості. Формування запасів підприємств ЖКГ. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими активами. Сутність ліквідності. Сутність економічного ризику. Основи ризик-менеджменту.

7. Основи інвестиційного менеджменту

Сутність поняття «інвестиції». Класифікація інвестицій. Мета та завдання інвестиційного менеджменту в ЖКГ. Основні функції інвестиційного менеджменту в ЖКГ. Загальна характеристика понять «економічний ефект» та «ефективність». Загальна характеристика основних методів обґрунтування ефективності інвестицій. Сутність методу зведених витрат. Сутність понять «майбутня вартість» та «теперішня вартість». Сутність понять «дисконтування» та «компаундинг» (чи «нарощення»). Сутність та фактори величини ставки дисконтування. Сутність методу чистої поточної вартості (NPV). Сутність показника внутрішньої норми прибутковості (IRR).

8. Контроль і аналіз на підприємствах ЖКГ.

Розрахунок показника «коефіцієнт доходності». Контроль як функція управління. Складові функції контролю. Складові процесу контролю. Джерела економічного аналізу. Сутність фінансової роботи. Етапи організації економічної роботи на підприємствах ЖКГ. Основні методи економічного аналізу. Сутність методу рядів динаміки в економічному аналізі. Сутність індексного методу в економічного аналізі. Сутність факторного аналізу. Сутність методу абсолютних, середніх та відносних величин.

Змістовий модуль 3

Управління розвитком підприємства: якість та інновації

9. Управління інноваційною діяльністю.

Предмет і сутність інноваційного менеджменту. Джерела і механізми фінансування інноваційної діяльності. Організаційні форми інноваційних підприємств і стратегія їх дії. Правове регулювання інноваційної діяльності. . Методи пошуку інноваційних ідей.

10. Управління якістю.

Управління якістю в системі загального менеджменту. Показники якості в окремих галузях ЖКГ. Стандартизація вимог до забезпечення та управління якістю. Сутність економіки якості, управління економікою якості на підприємствах ЖКГ.

4. Тематика рефератів

1. Місто з погляду економіки: економіка міста як наука.
2. Сутність і історичний розвиток місцевого самоврядування.
3. Характеристика галузі санітарного очищення міст.
4. Характеристика галузі житлового господарства.
5. Характеристика галузей водопостачання й водовідведення.
6. Характеристика галузі міського електричного транспорту.
7. Мотиваційна теорія очікування Врума.
8. Модель Портера-Лоулера як приклад процесуальної теорії мотивації.
9. Теорія справедливості в управлінській науці.
10. Теорія ієрархії потреб А. Маслоу.
11. Теорія потреб Макклелланда.
12. Двофакторна теорія Герцберга.
13. Мотиваційна теорія К. Альдерфера.
14. Безтарифні системи оплати праці.
15. Напрямки підвищення доходності підприємств ЖКГ.
16. Особливості формування тарифів на підприємствах ЖКГ.
17. Сутність та призначення управлінського обліку.
18. Сучасні методи управління витратами підприємства.
19. Бюджетування як сучасна система планування.
20. Застосування комп'ютерних технологій в фінансовому менеджменті.
21. Управління прибутком.
22. Факторинг та форфейтинг як сучасні форми управління дебіторською заборгованістю.
23. Місце страхування в сучасному ризик-менеджменті.
24. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні.
25. Інноваційні фонди й венчурне підприємництво.
26. Досвід інноваційного менеджменту в США.
27. Інноваційна діяльність в Південно-Східній Азії.
28. Особливості технологічних парків Японії та Китаю.
29. Тенденції інноваційної активності в Україні в контексті глобалізації.
30. Сучасний досвід впровадження стандартів якості у практику підприємств ЖКГ.
31. Енергоменеджмент, енергоефективність і якість на підприємствах ЖКГ.
32. Якість і конкурентоспроможність.
33. Кваліметрія і економіка.
34. Сучасні комп'ютерні технології і управління підприємствами.
35. Сучасні методи візуалізації аналітичних даних.

5. Рекомендована література

Основна література:

1. Конституція України
2. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997
3. Закон України "Про житлово-комунальні послуги" від 24.06.2004
4. Закон України "Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки" від 24.06.2004
5. Бубенко П.Т., Дворкін С.В. Конспект лекцій з дисципліни "Інноваційний менеджмент" (для студентів 5-6 курсів денної і заочної форм навчання спеціальності 7.050107 "Економіка підприємства") – Х.: ХНАМГ, 2007 – 75 с.
6. Економіка міського господарства: Навч. посібник/ За ред. Т.П. Юр'євої. – Х.: ХДАМГ, 2002
7. Економіка підприємства / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2004.
8. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности.—2-е изд., перераб. и доп.—М.: Финансы и статистика, 2000.—512 с.
9. Коссой Ю.М. Экономика и управление на городском электрическом транспорте: Учебник. – М.: Мастерство, 2002. - 352с.
10. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. -Харків: ХДАМГ, 2002. – 162с.
11. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 2002.
12. Славута О.І. Економіка і організація діяльності підприємств міського господарства: Навч. посібник. - - Х.: ХНАМГ, 2009.- 284 с.

Додаткова література:

1. Августин Р. Теоретичні основи управління комунальною власністю міста // Наукові записки. - Тернопіль, 2004. - Вип.13, ч.2. - С.85–90.
2. Агаджанов Г.К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств. – Х., 2000.
3. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. - К.: МП «ИТЕМ «ЛТД», 1995. - 448 с.
4. Бромвич М. Анализ экономической эффективности капиталовложений. / Пер. с англ. – М.: ИНФРА,1996. – 432 с.
5. Економіка виробничого підприємства/ За ред. Й.М. Петровича. – К.: Знання, 2001

6. Инновационный менеджмент: Учебник под ред. Ильенкова С.Д. – М.: ЮНИТИ, Банки и биржи, 2001. – 321 с.
7. Косянчук І. ЖКГ: підходи до реформування: [Необхідність реформування житлово-комунальної сфери] // Соц. захист. - 2005. - № 8. - С.21-23.
8. Титяев В.И., Кислощаев А.Г. Организация управления и планирования жилищно-коммунального хозяйства. -К.: Вища школа, 1981. – 183с.
9. Файнберг А.И. Экономика, организация и планирование городского электротранспорта. - М.: Стройиздат, 1987. - 263 с.
10. Шутенко Л.Н. Технологические основы формирования и оптимизации жизненного цикла городского жилого фонда (теория, практика, перспективы). – Х.: Майдан, 2002
11. Экономика предприятия/ Под ред. В.А. Швандара.- М.: ЮНИТИ, 2002
12. Экономика предприятия/ Под ред. В.Я. Горфинкеля, В.А. Швандара.- М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2000
13. Экономика предприятия/ Под ред. О.И.Волкова.- М.: ИНФРА-М, 2000

Інтернет-джерела:

1. <http://cfin.ru> – сайт «Корпоративный менеджмент»
2. <http://city.kharkov.ua/> - офіційний сервер Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету
3. <http://eur.ru/> - науково-освітній портал “Економіка і управління на підприємствах”
4. <http://gortransport.kharkov.ua/> - сайт «Харьков транспортный»
5. <http://www.citynet.kharkov.ua/citynet/index.jsp> - офіційний сайт Харківського міського інформаційного центру
6. <http://www.economy.com.ua/> - економічний інформаційно-аналітичний часопис “Економіка України”
7. <http://www.kharkivoda.gov.ua/> - сайт Харківської обласної державної адміністрації
8. <http://www.minjkg.gov.ua> - сайт Міністерства з питань ЖКГ України
9. <http://www.minregionbud.gov.ua> - сайт Міністерства регіонального розвитку та будівництва України
10. <http://www.pvr.org.ua/eng/news/chronology/> - проект Світового банку, компанії ПАДКО та Міжнародного центру перспективних досліджень “Голос громадськості” для представників міської влади й недержавних організацій

6. Форми контролю

Поточний контроль здійснюється за допомогою усного опитування в ході дискусій на практичних заняттях.

Вивчення змістового модуля 1 завершується написанням тесту та реферату з тематики, що наведена вище.

Вивчення змістового модуля 2 завершується написанням тесту.

Вивчення змістового модуля 3 завершується написанням тесту та написанням і захистом розрахунково-графічної роботи (див. відповідні методичні вказівки).

Формою підсумкового контролю є іспит.

7. Критерії оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється згідно із шкалою ECTS шляхом застосування рекомендацій табл. 7.1-7.3 в умовах різних форм поточного й проміжного контролю.

Таблиця 7.1 - Критерії оцінювання при усному чи письмовому опитуванні

Критерії оцінки	Бальна шкала оцінок знань (у дужках - за шкалою ECTS)			
	90-100 відмінно (A)	70-89 добре (B,C)	51-69 задовільно (D, E)	до 50 незадовільно (FX, F)
1	2	3	4	5
Повнота відповіді	Повна	Повна	Повна	Часткова, відсутня
Глибина та всесторонність знань	Достатня	Належна	Задовільна	Відсутня
Системність та логіка викладення матеріалу	Систематизоване, логічне	Логічне	Відсутня	Відсутня
Ступінь ознайомлення з основними нормативно-правовими актами, вміння їх використовувати при відповіді	Високий, використовується при відповіді	Достатній, використо- вується при відповіді	Належний, використовується при відповіді	Відсутній
Уміння узагальнення викладеного матеріалу	Обґрунтовані висновки	Не достатньо обґрунтовані висновки	Частково обґрунтовані висновки	Відсутність висновків
Ступінь ознайомлення із зарубіжним досвідом	Ознайомлений, використовується у відповідях	Ознайомлений, не використовуєть ся у відповідях	Не ознайомлений	Не ознайомлений

Таблиця 7.2 - Критерії оцінювання при написанні й захисті реферату

Критерії оцінки	Бальна шкала оцінок знань (у дужках - за шкалою ECTS)			
	90-100 відмінно (A)	70-89 добре (B,C)	51-69 задовільно (D, E)	до 50 незадовільно (FX, F)
Самостійність викладу матеріалу	Самостійний виклад	Самостійний виклад	Несамостійний виклад	Несамостійний виклад
Логічність і послідовність викладу матеріалу	Логічний послідовний виклад	Логічний виклад, послідовність відсутня	Частково логічний виклад, послідовність відсутня	Відсутність логічності та послідовності
Відповідність змісту матеріалу темі	Відповідає	Відповідає	Частково відповідає	Не відповідає
Використання нових літературних джерел	Використовується достатньо	Частково використовується	Не використовується	Не використовується
Відповідність реферату вимогам щодо оформлення	Відповідає	Відповідає	Частково відповідає	Не відповідає
Використання статистичного матеріалу	Використовується достатньо повно	Частково використовується	Не використовується	Не використовується

Таблиця 7.3 - Критерії оцінювання при написанні та захисті розрахунково-графічної роботи

Критерії оцінки	Бальна шкала оцінок знань (у дужках - за шкалою ECTS)			
	90-100 відмінно (A)	70-89 добре (B,C)	51-69 задовільно (D, E)	до 50 незадовільно (FX, F)
Самостійність висновків	Самостійний виклад	Самостійний виклад	Несамостійний виклад	Несамостійний виклад
Використання нових літературних джерел	Використовується достатньо	Частково використовується	Не використовується	Не використовується
Відповідність РГР вимогам щодо оформлення	Відповідає	Відповідає	Частково відповідає	Не відповідає
Використання статистичного матеріалу	Використовується достатньо повно	Частково використовується	Не використовується	Не використовується
Використання засобів візуалізації даних за допомогою ЕОМ	Використовується достатньо повно	Частково використовується	Не використовується	Не використовується

Навчальне видання

Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Організація та управління на підприємствах ЖКГ» (для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203, 8.092203 – «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод»)

Укладач: Сергій Володимирович Дворкін

Редактор: М.З.Аляб'єв

Верстка: Ю. П. Степась

План 2009, поз. 392 М

Підп. до друку 09.06.2009	Формат 60x84 1/16	Папір офісний
Друк на ризографі	Умовн.-друк.арк. 0,6	Облік.- вид. арк. 1,0
Тираж 50 прим.	Зам. №	

61002, м. Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12
Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ,
61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12